

بازخوانی آخرین گزارش سازمان ملل از وضعیت تغذیه و امنیت غذایی در گوشه و کنار جهان

غذاهست ولی کم است...

سطح مطلوب شیردهی فاصله دارد. کارشناسان معتقدند، افزایش میزان شیردهی مادران توانسته سالانه از ۲۰ هزار مرگ کودکان و ۲۰ هزار مرگ برائسرطان‌های مرتبط جلوگیری کند. به علاوه، شیردهی می‌تواند بعدها شیوع اضافه وزن یا چاقی را تا ۶۶ درصد کاهش دهد.

افزایش وزن در کنار سوء تغذیه

افزایش وزن کودکان و چاقی بزرگسالان به طور کلی و از جمله در کشورهای فقیر یا با درآمد متوسط رو به افزایش است. آمارها حکایت از این دارد که تعداد کودکان با اضافه وزن از سال ۲۰۰۵ میلادی، ۵ درصد بیشتر شده و به ۴۱ میلیون کودک در سراسر جهان رسیده که تقریباً در تمام نقاط جهان جز غرب آفریقا، آمریکای جنوبی و شرقی آسیا شاهد آن هستیم. چاقی بزرگسالان مشکل رو به رشدی در تمام جهان است، به خصوص اینکه چاقی همواره با بیماری‌های مزمن غیرواکنش‌مانند بیماری‌های قلبی-عروقی، دیابت و برخی انواع سرطان به هم گره خورده و برای سنگین بر روش امکانات و هزینه‌های درمانی کشورهای می‌گذارد. از سال ۱۹۸۰ میلادی تاکنون شیوع چاقی در جهان برابر شده است. در سال ۲۰۱۴ میلادی، ۶۰۰ میلیون بزرگسال در جهان چاق بوده‌اند یعنی حدود ۱۳ درصد از کل جمعیت بزرگسالان جهان. البته شیوع چاقی بزرگسالان در مناطق مختلف یکسان نیست، مثلاً آمریکای شمالی، اروپا و اقیانوسیه که ۲۸ درصد بزرگسالان بزرگسال چاق هستند، جزو مناطق پر شیوع چاقی طبقه‌بندی می‌شوند. این میزان در آسیا، آفریقا و در آفریقا ۱۱ درصد است. اگرچه در کشورهای کم‌درآمد یا با درآمد متوسط هنوز مردم گرفتار شیوع بالایی از تغذیه ناکافی و بیماری‌های عفونی هستند، همزمان اضافه وزن و چاقی باعث شده بیماری‌هایی مانند دیابت هم در این مناطق افزایش یابد. اشکال چندگانه سوء تغذیه را می‌توان کنار یکدیگر مشاهده کرد. در مناطق و کشورهای بسیاری هم شاهد چاقی بزرگسالان و هم کمبود تغذیه در کودکان، اضافه وزن کودکان زیر ۵ سال کنار چاقی بزرگسالان در تمامی مناطق به مشکلی تبدیل می‌شود که باید به آن توجه کرد. تغذیه ناکافی و اضافه وزن همراه با بیماری‌های غیرواکنش‌مانند را می‌توان در بسیاری از مناطق، کشورها و حتی خانواده‌ها کنار هم مشاهده کرد.

در جستجوی جهانی عاری از گرسنگی

امید غذایی تنها یکی از شاخص‌های نتایج تغذیه‌ای، به خصوص برای کودکان است. سطح تحصیلات زنان، منابع اختصاص یافته به سیاست‌گذاری‌های ملی و درجهت بهبود تغذیه مادران، نوزادان و کودکان کم‌سمن، دسترسی به آب پاکیزه، بهداشت پایه و خدمات کیفی سلامت، شیوه‌نمایی و نظارت موجود در محیط و فرهنگ از شاخص‌های دیگر ارتقا دهنده سلامت غذایی افراد جامعه تعریف شده است. عدم امنیت غذایی با چاقی حتی در یک خانواده واحد به خصوص در کشورهای ثروتمند یا با درآمد متوسط، همواره در پیوند نزدیک بوده‌اند. وقتی منابع دسترسی به غذا محدود شود، بیشتر بر اثر بحران‌های اقتصادی و اجتماعی، دسترسی مردم به مواد مغذی کم کاهش می‌یابد و در نتیجه، خانواده به سمت غذاهای کم‌کیفیت چاقی‌کننده می‌رود که سرانجام آن چاقی و اضافه وزن است. ■

هر چند عنوان این گزارش که «قدر به رسیدن به پایان گرسنگی نزدیک شده‌ایم، است، نوید آن را می‌دهد که انسان بالافره بتواند این نیاز اولیه خود را رفع کند، اما آمارها نشان می‌دهند که بلایای سوء تغذیه بشری باعث نومی عقبگرد در تحقق این هدف مهم شده‌اند»

تاثیر ناخوشایند وضعیت اقتصادی بر امنیت غذایی

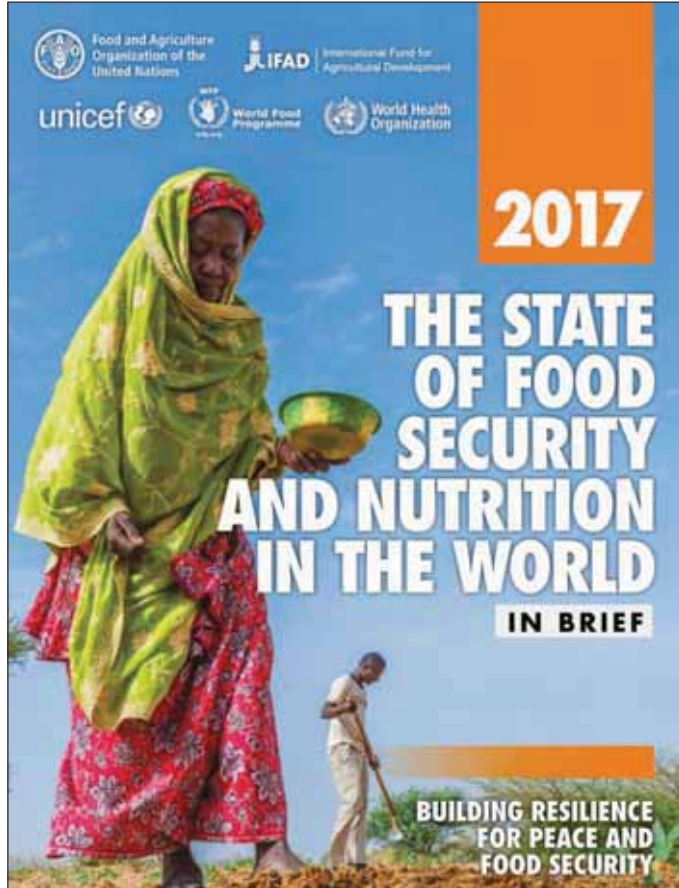
حتی در برخی نقاط که صلح در آنجا برقرار است، خرابی اوضاع اقتصادی باعث کاهش امنیت غذایی شده و دسترسی مردم نیازمند به غذا را مورد تهدید قرار داده است. کشورهای که اقتصاد آنها به شدت وابسته به صادرات کالا است، این روزها شاهد کاهش شدید صادرات کالاها و درآمدهای مالی هستند. به این ترتیب، دسترسی به غذا تحت‌تاثیر کاهش حجم صادرات مواد غذایی و افزایش محصولات داخلی قرار می‌گیرد.

اختلال رشد کودکان

روند نگران‌کننده‌ها در سطح سوء تغذیه مزمن کودکان که سبب اختلال در سطح رشد است، مشاهده نمی‌شود، بلکه امروز در سطح وسیع‌تری مشاهده این مشکل هستیم. با وجود کاهش گرسنگی که در دهه گذشته شاهد آن بودیم، اختلال رشد در کودکان همواره جزو مسائل امنیت غذایی محسوب می‌شده است. هر چند به نظر می‌رسد شیوع اختلال در رشد کودکان رو به کاهش دارد - از ۲۹/۵ درصد در سال ۲۰۰۵ میلادی به ۲۹/۲ درصد در سال ۲۰۱۴ میلادی - در حال حاضر یک کودک از هر کودک زیر ۵ سال یا ۱۵۵ میلیون تن از کودکان جهان به واسطه سوء تغذیه فاقد رشد مناسب شاخص این بهبود در آسیا و آمریکای لاتین و منطقه کارائیب از نقاط دیگر کلر کم‌ترند. تعداد ما در برخی مناطق این آمار به ۱ کودک از هر ۱۱ کودک می‌رسد. اختلال در رشد، توانایی‌های شناختی و عملکرد تحصیلی را در معرض خطر قرار می‌دهد و سبب افزایش مرگ بر اثر بیماری‌های عفونی می‌شود. همزمان، اشکال مختلف سوء تغذیه در نقاط مختلف جهان سخت‌گیران‌کننده‌ها را که آهنگ کاهش شاخص اختلال در رشد کودکان را بشد جمعیت ممنوعی ندارد.

یک سوم زنان جهان از کم‌خونی رنج می‌برند

تقریباً ۳۳ درصد از زنان جهان در سنین باروری در سراسر جهان از کم‌خونی رنج می‌برند که همین مساله سلامت و تغذیه کودکان آنها را نیز در معرض خطر قرار می‌دهد. بیشترین میزان کم‌خونی در آفریقا و آسیا با ۳۸ درصد کم‌ترین میزان در آمریکای شمالی، آفریقا و اقیانوسیه با کمتر از ۲۰ درصد. واقعیت این است که جهان از هدف کاهش کم‌خونی زنان در سنین باروری به نصف، دور افتاده است. امروزه بسیاری از مادران نوزادان را با شیر خود تغذیه می‌کنند که میزان شیردهی برای بقا و رشد کودکان فراهم می‌کند. در سال ۲۰۱۴ میلادی، ۴۳ درصد از نوزادان کمتر از ۶ ماه تنها خود تغذیه می‌کردند که نسبت به سال ۲۰۰۵ میلادی، ۳۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. اگرچه این آمار دلگه‌کننده است، اما هنوز با

اما هیچ زمانی به تاثیرات زیست‌محیطی آن پرداخته نشده است. فراوان کارشناسان بین‌المللی اقلیم و بدعهدی دولت‌ها که بیشتر از منافع سیاسی و اقتصادی آنها سرچشمه می‌گرفت، روزنه امید برای درمان درد گرم شدن هوای زمین گشوده شده است. با انتخاب پارلمان دونالد ترامپ به ریاست‌جمهوری آمریکا، معلوم شد و که به شدت با برنامه‌های زیست‌محیطی در طول تبلیغات ریاست‌جمهوری مخالفت نشان داده بود، حالا، می‌خواهد خدایت خود را با این برنامه‌ها به طور عمومی هم نشان دهد. ترامپ ملت کوتاهی بعد از انتخاب برهنگ مخالفت‌های بسیار از معاهده پاریس خارج شد و به این ترتیب با خروج یکی از آلوده‌کننده‌ترین و پرآلوده‌ترین کشورهای جهان از پیمان، امید که می‌رفت به بار بیندیشد، برای دست‌کم مدتی به محاق رفت.

که کار خود را از ۳۰ نوامبر، آذر ۱۳۹۵، در پاریس آغاز کرد، می‌توان مهم‌ترین رویداد شدت با لگرفته و تاثیراتی منفی بر تولید و دسترسی غذایی آنها گذاشته است.

ریشه بسیاری از منازعات جهانی، تغییرات اقلیمی است

کارشناسان عقیده دارند بسیاری از منازعات امروز جهان ریشه در تغییرات اقلیمی دارند. گرم شدن کره زمین بر اثر افزایش مصرف سوخت‌های فسیلی، باعث ایجاد توفان‌ها و سیل‌های بربانگ در هر گوشه جهان شده است. آخرین نمونه آن توفان هاروی که باعث شد بیش از ۶ میلیون نفر از ساکنان ایالت تگزاس آمریکا برای درمان‌ماندن از توفان از خانه‌های خود فرار کنند. تا آذر سال قبل به نظر می‌رسید، نظر جهان به طور جدی به تغییرات اقلیمی جلب شده است.

تغییرات تغییرات اقلیمی پاریس (کوپ ۲۱)

بهدار دوره‌ای نسبتاً طولانی در کاهش گرسنگی در جهان دوباره شاهد افزایش تعداد گرسنگان هستیم. تخمین زده می‌شود تعداد افراد مبتلا به سوء تغذیه از حدود ۷۷۷ میلیون نفر در سال ۲۰۱۵ میلادی، به حدود ۸۱۵ میلیون نفر در سال بعد از آن رسیده است؛ یعنی تنها یک سال ۳۸ میلیون به گرسنگان جهان اضافه شده. کاهش در امنیت غذایی جهان در این یک سال را می‌توان به منازعاتی مرتبط با دست کار مانند دانه‌های زنجیر به شوک‌های تغییرات اقلیمی وابسته‌اند، می‌تواند به وضعیت امنیت غذایی در نقاطی مانند زیر صحرای آفریقا و جنوب شرق و غرب آسیا بدتر شده است. اما نگاهی دقیق‌تر می‌بینیم در زمان منازعات، به خصوص زمانی که امنیت غذایی مآثر از منازعات با خشکسالی حاصل از سیل پیوند می‌خورد، رد پای پدیده ال‌نینو و شوک‌های تغییرات اقلیمی را به وضوح می‌توان پیدا کرد. طی یک دهه گذشته تعداد منازعات در جهان به خصوص در کشورهای که اکنون هم گرفتار

چه عواملی بر امنیت غذایی تاثیر می‌گذارند؟

موفله‌های موثر بر امنیت غذایی

- **الف) فزونی خودکفایی محصولات غذایی** به طور تلویحی دلالت بر بهبود بهره‌وری کشاورزی، کارایی سرمایه و نیروی کار در بخش کشاورزی، ارتقای سیاست‌های دولت، توسعه روستایی، پژوهش و توسعه کشاورزی دارد که مجموعه این عوامل به افزایش رشد اقتصادی کشور، صرفه‌جویی در هزینه‌های انرژی، کاهش وابستگی و در نتیجه تقویت امنیت ملی می‌انجامد.
- **ب) مقایسه وضعیت عرضه سرانه انرژی و مواد غذایی در کشور با کشورهای پیشرفته** و در حال توسعه بیانگر وضعیت مطلوب امنیت غذایی در سطح کلان و ملی در کشورمان است، اما مشکل اصلی امنیت غذایی در کشور توزیع نابرابر غذا و دسترسی نابرابر و در مواردی فقدان دسترسی مردم کشور به غذا.
- **ب) دسترسی به غذا** بدون تردید، یکی از مولفه‌های مهم امنیت غذایی دسترسی مردم به غذای کافی است. در این مولفه، نگاه‌ها به سطح کلان و ملی به سطح خرد (فرد و خانوار) معطوف می‌شود. در تعریف بانک جهانی از

امنیت غذایی، میزان دسترسی فیزیکی و اقتصادی به منابع برای تامین اقلام غذایی مورد نیاز جامعه است که تابعی از درآمد، اشتغال و قیمت است و معنای «پایداری در دریافت غذا» است. برای پایداری دریافت انرژی‌های غذایی مورد نیاز، جامعه است. امنیت غذایی تنها متعلق به مردم است و در سطح کلان، بلکه ناظر بر توزیع عادلانه غذا برای دستیابی همگان به آن نیز است.

بانک جهانی امنیت غذایی را «دسترسی همه مردم در تمام اوقات به غذای کافی برای داشتن عموماً سالم» یک زندگی سالم تعریف کرد که در کنفرانس رم مورد تأکید قرار گرفت. این تعریف به ۳ عنصر «موجود بودن غذا»، «دسترسی به غذا» و «پایداری در دریافت غذا» استوار است. عنصر «موجود بودن غذا» تنها به میزان مواد غذایی در مزارع ملی که در گذشته تولید اصلی امنیت غذایی بود، تکیه ندارد و امروزه شامل تعریف عرضه داخلی و واردات مواد غذایی است.

مفهوم «دسترسی به غذا» نیز دسترسی فیزیکی و اقتصادی به منابع برای تامین اقلام غذایی مورد نیاز جامعه است که تابعی از درآمد، اشتغال و قیمت است و معنای «پایداری در دریافت غذا» است. برای پایداری دریافت انرژی‌های غذایی مورد نیاز، جامعه است. امنیت غذایی تنها متعلق به مردم است و در سطح کلان، بلکه ناظر بر توزیع عادلانه غذا برای دستیابی همگان به آن نیز است.

میرجان بنیادی

غذایر همه افراد کره زمین موجود است. با این حال ۸۱۵ میلیون نفر هنوز دچار گرسنگی هستند. براساس اهداف توسعه یابد، یکی از چالش‌های پیش روی جهان این است که چگونه باید برای جمعیت رو به تازیدی که تا سال ۲۰۵۰ میلادی به ۱۰ میلیارد خواهد رسید، غذا فراهم کرد؟ گزارش اصلی درباره «وضعیت امنیت غذایی و تغذیه جهان در سال ۲۰۱۷ میلادی»، در کنفرانسی با شرکت فائو (سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد)، ایفاد (صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی)، یونیسف، برنامه جهانی غذا و سازمان جهانی بهداشت در ۱۵ سپتامبر سال جاری میلادی، با اجماع نهادهای بین‌المللی بیشتری نسبت به سال‌های قبل منتشر شد. هر چند عنوان این گزارش «قدر به رسیدن به پایان گرسنگی نزدیک شده‌ایم»، نوید آن را می‌دهد که انسان بالافره بتواند این نیاز اولیه خود را رفع کند، اما آمارها نشان می‌دهند، بلایای خودساخته بشری باعث نومی عقبگرد در تحقق این هدف مهم شده‌اند. مهم‌ترین نکته‌ای که در این گزارش به چشم می‌خورد و نظر بسیاری را به خود جلب کرده، افزایش میزان گرسنگی در جهان بود. برای پیش از یک دهه، گزارش‌ها نوید کاهش گرسنگی در جهان را می‌دادند و به نظر می‌رسید سایر اهداف توسعه یابد، گرسنگی می‌خواهد از سر جوامع انسانی برچیده شود، اما براساس این گزارش اکنون گرسنگی در دنباله ۸۱۵ میلیون نفر در جهان است و در برخی مناطق مانند سودان جنوبی، شمال شرقی نیجریه، سومالی و یم که خشکسالی در آنها اعلام شده، افزایش چشمگیری داشته است. مهم‌ترین دلیل شکست در کاهش گرسنگی در جهان براساس این گزارش، بالا گرفتن منازعات و خشونت در بسیاری از نقاط کره زمین بوده است. به نظر می‌رسد، پیوندی معنی‌دار و مستقیم بین صلح، منازعات، امنیت غذایی و تغذیه وجود دارد. برای تحقق اهداف توسعه یابد، پایداری و عدالت ملل متحد در زمینه پایان گرسنگی و تمامی اشکال سوء تغذیه تا سال ۲۰۳۰ میلادی، باید همه عواملی را که سبب تحلیل نینه امنیت غذایی جهان می‌شوند در نظر داشته. به بخشی از این گزارش نگاهی بیندازید.

افشین عمو صیقلی

دانشگاه آزاد اسلامی

مفهوم «دسترسی به غذا» نیز دسترسی فیزیکی و اقتصادی به منابع برای تامین اقلام غذایی مورد نیاز جامعه است که تابعی از درآمد، اشتغال و قیمت است و معنای «پایداری در دریافت غذا» است. برای پایداری دریافت انرژی‌های غذایی مورد نیاز، جامعه است. امنیت غذایی تنها متعلق به مردم است و در سطح کلان، بلکه ناظر بر توزیع عادلانه غذا برای دستیابی همگان به آن نیز است.